

POLI 2011. április 08. Pódium-beszélgetés, Kolláth György bevezető összefoglalója

Kérdés: Miként néz ki egy XXI. századi alkotmány?

V: A trend karakterében, funkcióiban, stílusában és adjusztálásában más, mint ami a „nemzeti” boszorkánykonyhában fortyog. (Pl. Ha Római Szerződés, „Szerződés egy Európai Alkotmány létrehozásáról /2003/” c. tervezet vagy Uniós Alapjogi Charta vívna meg honi Márkus-napi norma-köteggel= 3:0 oda.) Az Unióban egy alaptörvény kiegyensúlyozott, konszenzusra törekvő, stabil és polgárbarát jog és hivatkozási-szabályozási alap. Értéktartalma, de ideológiai, ill. pártalapon semleges: általánosan elismert normák és modern kihívások sumákság-mentes válaszainak foglalata. Foci-hasonlat: nem klubcsapat küszködik vele, hanem nemzeti válogatott gründolja. Nem tobzódik az aktuális kétharmad csupán négy évre szóló erőfölényében. Ez a „papír” másrmilyen. Iratmegsemmisítőért kiált.

Nézzenek a pódiumra: két jeles, politika-közeli jobboldali férfi ül szemben egy független közjogással. Függetlenségem: a baloldali kormányok 8 éve alatt több, nekik nem tetsző ab-indítványt adtam be, mint az államfői hivatal. Ma a parlament másik nagytermében alkotmányozásról esik szó: az előadók több mint 2/3-os jobboldali túlsúlyával. Mitől félnek ennyire? Talán attól, hogy alapkérdésekre sincs válasz. Alkalom szüli az I-pad varázslóit. Műhibák sorozata származik ebből. Vetítés is kizárt itt. Pedig párhuzamosan, tükröszzerűen láthatták volna a hatályos és a készülő alkotmány dermesztő, önkényes és önérdékű eltéréseit. Legkevesebb 63 szarvast látnánk legelészni az újban, hitelesen meg nem okolt módosulással.

Ideáltípus nincsen. Hazabeszélés és hamisítás úgy érvelni, hogy ez meg az X országéban is ott van: mi az, hogy nem jogállami! A közjog fele nem §, hanem korrekt jogszokás, illem, együttműködés, plurális gondolkodásmód. Nem aknáék elhelyezése az utánuk jövők talpa alá. Ma, szerencsére a 89-es békés (!) átmeneti helyzet és időzavar sincs: ti., hogy ollózzunk egy kicsit a bonniból, egy kicsit a 46. évi egyesből, honosítsunk meg amerikai, skandináv vagy uniós és egyéb, emberi jogi kautélákat, megoldásokat. Az sincs, ami 89-ben felhajtó erő volt. Akkor évtizedek lefojtott szellemi muníciója, szamizdatos tudása, reform-szellemű útkeresése tört elő, s hozott hetek alatt áttörést. Elmúlt: durva megosztottság, pártos bornírság, negédes ötletbörze jött helyébe. Közös kiinduló pont le(hete)tt volna a hatályos alkotmány konszolidációja, és/vagy az előfutárok frissítése, szintetizálása. Torzó jött helyettük: előbb ún. koncepcióban, majd primitív kodifikációban. 2 szöveg-változat között 734 javítás látható.

Az alkotmányok *három fő funkciója egyben mércéül szolgálhat*. Ezek: 1) A *hatalom-gyakorlás kiskatéja*: szervezeti, intézményi, működési alapokmánya – immár uniós keretben és kihatásban is. 2) *Alapértékek, államcélok*, elvi-politikai fundamentumok /olykor egyenesen megváltoztathatatlan, örökérvényű normák/, mint üzenetek országnak-világnak magunkról. 3) Az ember és a közhatalom kapcsolatának: egyszerűbben az *emberi jogoknak és azok állami kezelésmódjának*, (rang)sorának az alaptörvénye, ide értve a jogvédelem biztosítékait is.

Mindhárom vonatkozásban amorf a hazai kép. Ad a) Alkotmányunk politikai intézmény-rendszere, kompetencia megosztása kontinentális módon parlamentáris. Ám a megfelelő strukturális kép - jóhiszemű, korrekt együttműködés híján – itt-ott a Patyomkin-kulisszára emlékeztet. 10 hónapja pedig de jure köztársaságban érlelődnek de facto császárság torzói. Lebutított, hamis bonapartizmus diktál. Ad b) Alulreprezentáltak, egyben szenvedélyesen széttartóak köztársaságunk vélt vagy valódi alapértékei, alkotmányos minőség-jegyei, államcéljai. Nyomasztóak pl. a preambulum hit-vallás-zanzái, pláne kötelező erőre emelve. Az 1000 éves államiság büszkén vállalható, a koronás jogfolytonosság ártó babona. Ad c) Mint Európa demokratikus jogállamaiban, nálunk is elvben elidegeníthetetlenek és sérthetetlenek az alapjogok. Azok tiszteletben tartása és védelme az *állam elsődrendű kötelessége*. Evidens: ki van kiért, ti., az állam a polgáraiért. Sok mindenhez mégsincs közünk, amihez jogunk volna. Jogunk pedig mintha kötelezettségeink (sőt felelősségünk?) függvényei lennének. Durva visszalépések sorjáznak a mai alapjogok helyén a „védi”, törekszik” garancia-nélküli államcéljaival. *Az alkotmány a jog bibliája*. Műhiba, ha vele szemben a *jogállam „szentírását”* inkompetens és méltatlan támadások, barkács-munkák érik. Evolúció és revolúció: nem ugyanaz. Link duma forradalmi megújításról beszélni, ha még azt sem lehet tudni: ma éppen *vajon mit akar a magyar Luther Márton, és ő hány (hiba)pontot szögez ki a falra?* Restség, improvizálás és összevisszaság uralja a munkálatokat. Erő-felmutatáson kívül mást, érdemit nem lehet tudni az állam és a jog XXI.

századi stratégiájáról. Hacsak nem az a stratégia, hogy nincsen stratégia. Semmiből jövő, sehová sem tartó masszából fabrikáltak új alaptörvényt?!

Kérdés: Új alkotmány születik, vagy csak a meglévő alkotmány átcsomagolásáról van szó?

V: Küllemében is új készül. Viszonya a hatályoshoz: mélyrepülés. Ahhoz képest a sikeres jelző már dicséret volna. A tervezet kb. *egyharmad készülségű zanza*. Ismeretlen mérítésből, avatatlan kézzel, primitív manufaktúrában készült. Legalább *kétharmadnyi alapozó, elemző, honi és külhoni jog-összehasonlító, absztraháló majd konkretizáló, kodifikációs és egyeztetési munka hiányzik belőle, mögüle*. Hárszabály-ellenes, nyoma nincs hatásvizsgálatnak, EU-jogi, közjogi kontroll-munkának. Rendes állami működésben talán egy minisztériumi főosztályvezetői értekezlet vitaanyaga lehetne. Ott a várható eredménye: teljes átdolgozásra ítélve! Hivatalos *állami, érdekszervezeti stb. egyeztetésre alkalmatlan: nem is volt erre nézve szakmai-erkölcsi bátorság*. Esélye sincs, hogy a szakágazati hibái, összefüggéstelenségei, következetlenségei és ürjei teljes mélységben még az elfogadás előtt kiderüljenek. Pl. a makrogazdasági-gazdaságpolitikai hatásai sem beláthatók. A forint megjelenítésével törődnek, de a Ft-kihátások fabatkáiban sem megragadhatók. Vélemény-nyilvánító, tartalmas előzetes és/vagy megerősítő népszavazás nélkül olyan, mint a Hamlet a dán királyfi nélkül. Orbán-pátens formálódik. Aprópó, Hamlet, egy részlet belőle ide illik: levegőt eszem, ígérettel töltve. Az ötletszerű szimbólumok is bekavarnak, humort, álhírt fakasztanak. Speciális Orbán-pecsét már van. Lesz talán jövőre új, miniszterelnöki bélyeg is?! Kétféle kivételben készülhet: a nem rá szavazóknak öntapadós, a rá szavazóknak ragasztás előtt nyalni kell a hátulját. A rendszerváltó demokraták nem ezt akarták 5-10-15-20 éve! Hát Önök? Zorán soraival zárnam. Langyos a sör, de nekünk így is jó. De jobb nem is jár, ha nekünk így is jó.